

Miniszter Ur!

A fennalló törvényes rendelkezések nem biztosítják az anyanyelv hivatalos használatát olyan mértékben, ahogy azt elvileg és gyakorlatilag a szükség megkívánja.

Az anyanyelvnek a használatát a nemzetiségi törvény 8-10 §-a csupán a hatóságoknak a felekkel való érintkezését írja elő és nem teszi lehetővé, hogy olyan községekben, járásokban és vármegyékben, -elsősorban székely területekre gondolunk, ahol a lakosság szinte kivétel nélkül más nemzetiségű- az egyes községi, járási, vagy vármegyei hatóságok belső ügykezeléseikben valamint egymás közötti érintkezéseikben használhassék a magyar nyelvet.

De a magánosoknak a felekkel való érintkezésében is szűk korlátok közé van szorítva az anyanyelv használata, mivel ahhoz a feltételhez van kötve, hogy a lakosság legalább 30 %-a más nemzetiséghez tartozik. Ez a rendelkezés a magyar nép nagy tömegeitől vonná meg az anyanyelv hivatalos használatának a jogát. Mivel Erdély lakossága nemzetiségileg rendkívül vegyes, igen sok járás és vármegye van, ahol a magyarokszám szerint nagy tömegeket képviselnek, azonban a román lakossághoz viszonyítva nem érik el a 30%-ot. Kolozs vármegye közigazgatása pl. azért kizárta ki a nemzetiségi törvény szabánforgó kizárásának rendelkezésének alkalmazását, mert a vármegye magyar lakossága a legutóbbi népszámlálás adatai szerint csak 29.5 %-ot alkot az összlakossággal szemben. Hogy a törvényben megállapított százalékos arány túl magas, az kitűnik abból is, hogy pl. a világháború előtti Csehszlovákiának nemzetiségi törvénye 20%-ban állapítja meg azt a nemzetiségi lakosságot, amely már igényelheti az anyanyelvnek hivatalban való használatát is. A felszabadulás után Észak-Erdély közigazgatása a F.N.D. tartományi konferenciájának határozata alapján egész Erdély területén megengedte a magyar nyelv használatát

ugy a belső ügykezelésben, mint a felekkel való érintkezésben és csak az olyan hatóságok képeztek kivételt, a melyeknek az illetékségi területén a magyar lakosság 5%-nál kisebb arányt képvisel. A nemzetiségi törvény rendelkezésének az alkalmazása^{ra} még ilyen szűk keretek között sem kerül mindenhol sor, mert a nemzetiségi törvény 9-11§-ai szerint a más nemzetiségek nyelvét a törvénykorlátozásokkal is csak azoknál az igazságügyi és közigazgatási hatóságoknál kell alkalmazni, amelyeket az igazságügy-miniszter külön rendelettel meg fog jelölni. Ez a rendelet mind máig sem jelent meg. Megjelent ugyan az igazságügyminiszternek július 10-i keltezésével egy körrendelet, amely tartalmaz intézkedést az észak-erdélyi igazságügyi hatóságok nyelvhasználatára vonatkozólag, de ez a rendelet mellőzi a nemzetiségi törvényben biztosított ama jogokat, hogy a más nemzetiségi kérvényekre ugyanolyan nyelven kell válaszolni, továbbá körrendelet csak Észak-Erdélyre és az igazságügyi hatóságokra vonatkozik, holott a kérdés mindenhol akut és Dél-Erdélyben is számos olyan hatóság van, amelynek a működési területén 30%-nál nagyobb %-arányu magyarság él. Az anyanyelv hivatalos használatának a nemzetiségi törvény csehiányos ága és az előírt rendlet elmulasztásán kívül vannak más gyakorlati szabályai is.

Ilyen akadály pl. az, hogy olyan helyiségekben, amelyeknek a lakossága tiszta magyar, vagy rendkívül vegyes, a kinevezett tisztviselők nem ismerik a magyar nyelvet. A helyi magyar tisztviselőket egyáltalán nem, vagy csak kis számban inkadrálták.

A másik gyakorlati akadály az, hogy az egyes községek, járások és vármegyék közigazgatásilag úgy vannak csoportosítva, hogy emmiatt a magyar lakosság több helyen nem éri el a megkívánt 20%-ot. Az 1940 előtti kormányzatok részben választási politikai, részben elnemzetkiszíntlenítő tendenciája számos tiszta magyar községet és járást elcsatolt a régi közigazgatás kerületeiből és más tisztán, vagy többségben román járáshoz, v. vármegyéhez csatolt. Ezeknek az intézkedéseknek a fenntartása nem helyes, mert ma közigazgatási határok megállapításánál elsősorban az^{az} irányadó szempont, h. a községeket és járásokat úgy csoportosítsák, hogy azoknak a működése nyelvi szempontból minél egységesebb legyen. Ez természetesen csak ott vihető keresztül, ahol az ilyen közigazgatási átcsoportosításoknak nincsen közlekedési, v. gazdasági akadályai. Ezért leghelyesebben az érdekelt községek, v. járások lakosságára kell bízni annak megállapítását, h. a közigazgatások zavartalan működése melyik nagyobb közig. egységben van legjobban biztosítva. -- Mindezek a szempontok ugyszintén a magyar népi tömegek részéről tömegesen megnyilvánuló óhaj arra készteti a Magyar Népi Szövetséget, h. a jelenlegi állapot hibáinak kiküszöbölésére törvényt